

88

BART JUNGSMANN

DE MAN DIE EDDY BEUGELS MOET
ZIJN GEWEEST

Door een ziekte was hij al jaren de weg
kwijt, de renner die Jan Janssen tot
het einde toe bijstond in de Ronde van
Frankrijk

100

WILLIE VERHEGGHE

DE LUTTELE 38 SECONDEN
50 JAAR LATER

De Golden Sixties, Tom Simpson,
Raymond Poulidor, Jan Janssen en
Herman Van Springel in dichtvorm:
‘De Tour is hard als staal en kent geen
mededogen’

112

JOHN KROON

1958:
NEDERLAND WINT DE TOUR!
Maar Charly Gaul belandde
in een zwart gat

134

DAAN DEKKER

ONOPVALLEND GOED:
DE TOURZEGE VAN EEN
BESCHEIDEN MENS

Carlos Sastre, de bijna vergeten winnaar
van 2008

144

NANDO BOERS

BEROEP WIELRENNER DEEL 25:
ROBERT GESINK

‘De Tour is vrij simpel: je weet dat er
tegenslagen komen’

159

AUTEURSBIOGRAFIEËN

Foto Klaas Jan van der Weij

ZOEKEN NAAR DE IDEALE SPRINTER

Groenewegen, Cavendish, Kittel,
Greipel – wat maakt hen tot zulke
goede sprinters? Het zijn, in meerdere
opzichten, evenwichtskunstenaren.
En welke lessen heeft Fabio Jakobsen
zo snel geleerd? Een studie van de
massasprint, en wat eraan voorafgaat.

door **JOOST-JAN KOOL**

ET DUURDE EVEN voordat ik eraan begonnen was. In mijn leven slaat het ‘eraan beginnen’ over het algemeen op het verrichten van taken die ik het liefst zo lang als mogelijk voor mij uitschuif. Het huis schilderen, grasmaaien, de belastingaangifte doen en meer van dat soort alledaags werk. Of een artikel schrijven rondom de vraag: Wat is de ideale sprinter? Dat laatste is overigens weer zo leuk en onalledaags dat het flirt met de opwinding die door mijn lichaam danst wanneer een commentator zegt:

‘En ja hoor, ze zijn eraan begonnen!’

Het eraan beginnen in de koers breekt met het alledaagse. Het is de opmaat naar het verdict, de eerste woorden van een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de wielersport.

‘Ze zijn eraan begonnen!’

Aan de Ronde van Vlaanderen, een sprint-à-deux, de laatste col van de dag.

Of aan een massasprint.

Dat ik dit artikel in eerste instantie toch als een lastige klus voor mij uitdewde, had van alles te maken met het volgende. Mijn familie denkt dat ik verstand van wielrennen heb. Tot op zekere hoogte is dat het geval. Behalve wanneer het om massasprints gaat. Eigenlijk heeft dat helemaal niets met kennis te maken, maar met inzicht. Het gebrek daaraan compenseer ik met bloemrijke verhandelingen over de koers. Die doen mijn omgeving dan weer denken dat ik verstand van wielrennen heb.

Ik denk aan een dag die ik als typisch Tour de France zou willen omschrijven. Het peloton trekt, ogenschijnlijk op het gemak, door een glooiend decor vol zonnebloemen, koolzaad en opgerolde balen stro. Een paar minuten verderop bungelt een handvol dappere vluchters aan een onzichtbaar koord. Hun bijna aandoenlijke inspanningen ten spijt worden ze vrijwel altijd ingerekend. Ik vind dat behoorlijk metaforisch. Ook in het echte leven wordt het ons gegund te dromen. Maar aan het einde van het lied gaan we er allemaal aan voor de moeite. Heel soms wordt die wetmatigheid doorbroken. Dat bezorgt mij een dubbel gevoel. Enerzijds voel ik euforie omdat de vluchter laat zien dat het kan. Dat alles doorbroken kan worden, dat dromen een functie heeft. Anderzijds is er de teleurstelling. Het dagje Tour als een matig diner zonder dessert.

De vluchters zijn ingerekend, het peloton rijdt het zicht van de vaste camera in; ze zijn eraan begonnen. Ik kijk aandachtig naar de

televisie, maar zie enkel een grote bal kleurrijk lycra een of andere Franse provinciestad binnenrollen. Op het allerlaatste moment steekt iemand zijn handen in de lucht. Mijn familie kijkt verwachtingsvol in mijn richting. Ik doe een gok. Een gok die redelijk veilig is. Want hoewel de naam massasprint iets anders impliceert, is er namelijk maar een heel select groepje topsprinters dat massasprints in de Tour de France kan winnen. En als de winnaar van buiten dat groepje komt, heet dat een verrassing. Een verrassing is overmacht.

Ondanks mijn onkunde houd ik van de massasprint. Dat geldt niet voor iedereen. Je zou zelfs kunnen stellen dat de sprint kampt met een imagoprobleem. In een van zijn 43 *wielerverhalen* beschrijft Tim Krabbé het talent van de sprinter als beperkt en toevallig in de schoot geworpen. Volgens Krabbé staat de sprinter laag in aanzien in het peloton. Met een aantal voorbeelden uit zijn eigen wielerleven bevestigt hij dat beeld. Die voorbeelden hebben overigens vaak betrekking op een sprint van een kleine groep die een vlucht heeft doorgezet met een rappe verstekeling aan boord. Om maar aan te geven dat er vele vormen van sprinten zijn; een sprint-à-deux, een machtsprint, een sprint van een uitgedund peloton en sprinten heuvel- of zelfs bergop.

Voor wat betreft de massasprint (de andere sprints laat ik lopen) geldt dat dat vermeende imagoprobleem niet zozeer kleefte aan de deelnemers maar aan de beperkte amusementswaarde van de etappe die eraan voorafgaat. Een noodzakelijk kwaad om het peloton naar de parcoursen te leiden waar er echt gefietst gaat worden.

Mijn zoektocht startte in het wiel van de statistiek. Op mijn bovenbuis prijken de rugnummers en namen waarop ik moest letten.

Cavendish 30, Kittel 14, Cipollini 12, Mc Ewen 12, Zabel 12, Greipel 11.

Het wiel van het chauvinisme (Van Poppel 9, Blijlevens 4) en dat van de belofte (Groenewegen 1, Jakobsen 0) hield ik scherp in de gaten.

Ik googelde namen van kampioenen uit het heden en verleden, vergeleek hun lengte en hun gewicht. Op het eerste gezicht was er niet veel dat hen verbond. Te weinig in ieder geval om met de verzamelde informatie de ideale sprinter te boetsen. Ik besepte dat de ideale sprinter meer is dan een verzameling lichamelijke kenmerken. Het gaat bijvoorbeeld ook over de drang altijd te willen winnen en het lef om zonder angst een massasprint in te duiken. (Toen ik Dylan van Baarle vroeg of hij weleens een rol moest vervullen in de massasprint, antwoordde hij: 'Daar ben ik niet gek genoeg voor.')

Het succes van de sprinter is, zoals eigenlijk bij alle disciplines het

geval is, niet los te zien van het perspectief waarin hij zijn resultaten behaalt. Het gaat om de parcoursen, de tegenstanders en het tijds-gewricht waarin de sprints verreden zijn. Met ander woorden: een belangrijk deel van het antwoord op mijn vraag lag verscholen in de massasprint.

Ik bekeek een hele berg YouTube-filmpjes vol opzwepende muziek en rondspattend testosteron. De filmpjes droegen beloftevolle titels als: *Top 5 sprints ever Tour de France*, *Mark Cavendish the best* en meer van dat ronkende soort werk. Soms slaagde ik erin iets van een structuur te ontwaren. Dan viel het veelkoppige monster uiteen in delen. Groepen renners met eenzelfde trui vormden een trein. Als een machine gleden ze door het peloton. Solitair opererende renners wurmden zich daartussen. Soms ontspoorde de trein. Ondanks de chaos leek iedereen precies te weten wat hij deed. Als zeilers op een boot in een orkaan. Met bewondering volgde ik de manoeuvres van renners als Robbie McEwen en Mark Cavendish. Als water vloeiden ze door het peloton. De manier waarop zij door gaten wurmden, deed mij denken aan de kameel waarover Jezus ooit vertelde. Volgens Jezus was de kans groter dat een kameel ooit door het oog van een naald zou kruipen dan dat een rijke ooit de eeuwige zaligheid zou verwerven. Op basis van wat ik zag, leken de kansen van de rijke gekeerd.

Ondanks al die filmpjes bleef de massasprint een ongrijpbaar fenomeen. Ik bekeek nog meer filmpjes. Zelfs van Mario Cipollini die met ontbloot bovenlijf een berg opzwoegde en een compilatie van de meest vreselijke valpartijen veroorzaakt door Djamolidin Abdoezjaparov. De angst om een mogelijke aanwijzing te missen was groter dan mijn gêne. Mijn hoofd vertoonde inmiddels overeenkomsten met een chaotische Giro-aankomst in een beroerd geplaveide historische binnenstad. Mijn onvermogen de sprint te lezen, maakte mij prikkelbaar. Net zoals Cavendish dat werd toen hij in 2010 lange tijd geen sprints meer won. Dat was omdat hij zijn tanden recht had laten zetten. Dat las ik in het mooie stuk *Achterop bij Cav* dat Mischa Wessel schreef voor *De Muur* no. 38. Toen hij de ban dan eindelijk doorbrak, vierde hij dat moment met een aantal obscene gebaren. Een frustratie die ik maar al te goed begreep.

Juist op het moment dat ik erover dacht de remmen dicht te knijpen, kwam Fabio Jakobsen voorbij gesprint.

Op 4 april 2018 won Fabio Jakobsen de Scheldeprijs. Dat leverde hem de titel officieus wereldkampioen sprint op.

Ja maar, zeiden de realisten, Kittel en Groenewegen sprintten niet mee.

Klopt, maar je kunt pas winnen wanneer je erbij bent. Dat klinkt een beetje flauw, maar het is wel zo. De renner die op de laatste dag van de Tour wint op de Champs-Élysées wint daar niet alleen omdat hij die dag de snelste is, maar ook omdat hij zijn sprinterslijf de bergen heeft over gezeuld. Dat laatste maakt meteen ook duidelijk dat sprinten op de weg iets heel anders is dan sprinten op de baan, waar de inspanning zich beperkt tot een kortdurende explosie. Of zoals Theo Bos dat ooit eens zo treffend verwoordde: 'Sprinten op de weg is iets harder gaan fietsen aan het einde van een etappe.'

En Theo kon het weten: na zijn sprintcarrière op de baan, verlegde hij zijn bakens richting weg. Dat bleek een totaal andere sport te zijn.

Terug naar Jakobsen. Na zijn winst in de Scheldeprijs werd de vergelijking met Cavendish al snel gemaakt. Die won namelijk ook al op 21-jarige leeftijd de Scheldeprijs. Het *AD* kopte zelfs dat Jakobsen meer hoopte te gaan winnen dan Cavendish. Daar was Jakobsen niet blij mee. Volgens hem waren die woorden uit zijn verband gerukt. De uitspraak paste ook niet in het beeld dat ik van Jakobsen kreeg. Hij presenteerde zich als een jonge, zelfbewuste renner. Tegelijkertijd was hij heel bescheiden. Hij vertelde hoe hij in de Tour of Oman opeens naast Cavendish fietste. Hij bedacht dat hij twee dingen kon doen: schaaпachtig doorrijden of zich fatsoenlijk voorstellen.

'Hoi, ik ben Fabio,' zei hij.

'Hoi, ik ben Mark,' zei Cavendish.

Dat wist Jakobsen natuurlijk ook wel, maar het was wel vriendelijk van Cavendish.

Na zijn winst in de Scheldeprijs ontving Jakobsen een berichtje van Cavendish. Hij schreef dat het winnen van Nokere Koers al erg mooi was, maar dat deze overwinning echt telde.

'Weet je,' zei Jakobsen, 'Cavendish is ook gewoon maar een gast die heel veel van fietsen houdt.'

Ik vroeg Jakobsen mij mee te nemen naar de laatste kilometers van de Scheldeprijs. Daarin kreeg hij een aantal stevige kwakken te verwerken.

'Klopt, maar dat is niet de norm. Die kwakken waren natuurlijk bedoeld om mij te intimideren. Als je op zo'n moment in de remmen knijpt, ben je gezien. Niet alleen in die koers, maar eigenlijk voor altijd.'

'Hooft dat dan niet bij de sprint, dat kwakken en gooien?'

‘Tot op zekere hoogte wel, maar bij de profs is er veel respect voor elkaar. Toen ik in Dubai mijn eerste profkoers reed, kwamen de ervaren jongens naar mij toe. Ze zeiden dat ik niet te veel mocht beuken in de sprint, omdat iedereen op dit niveau voor zijn boterham fietst. Dat maakt het heel anders dan de sprints die ik reed bij de beloften. Daar was het ieder voor zich en vaak zonder respect voor de ander.’

Eigenlijk was die sprint in de Scheldeprijs heel eenvoudig, begreep ik uit Jakobsens reconstructie. Hij had maar één opdracht: het wiel houden van Michael Mørkøv, zijn lead-out, en daar op het juiste moment uitspringen om te sprinten voor de winst. Dat klinkt gemakkelijker dan het is. Met een gangetje van zestig per uur ging het over de natte straten in finishplaats Schoten.

Of hij daar niet bang voor was, die regen, wilde ik weten.

‘Nee joh, daar had ik het ’s avonds aan tafel nog over met *Fitte* (Wilfried Peeters) en Tom Steels. Onze ploegleiders. Ik vertelde dat ik blij was met de regen. Maar waarom dan, wilden ze weten. Nou, simpel, wanneer je op een natte straat onderuitglijd, heb je veel minder schaafwonden. Zo hadden ze daar nog nooit tegenaan gekeken.’

‘Maar Fabio, ben jij dan nooit bang?’

‘Nee, nooit! Als je bang bent, heeft het geen zin om je in een sprint te mengen. Misschien heeft dat ook wel met leeftijd te maken. Of beter gezegd: met de levensfase waarin je verkeert. Kijk maar eens naar renners die kinderen hebben. Ze zijn niet per se trager, maar hebben meer te verliezen.’

De opdracht om het wiel van Mørkøv te houden, had hij ook in de eerste etappe van de Tour of Oman, waar hij zijn eerste echte sprint bij de profs reed. Opeens zag hij een gaatje, daar dook hij in. Yes! In één klap twintig plaatsen gewonnen. Zo koerste hij ook bij de beloften. Maar nu kwam hij in het gedrang, moest een paar keer achter elkaar remmen en werd 23ste. Hij wist meteen dat sprinten bij de profs iets heel anders is dan bij de beloften.

‘Kan gebeuren, zeiden ze bij de ploeg, maar de volgende keer moet je je aan je opdracht houden!’

Jakobsen bracht de sprint terug tot een aantal heldere opdrachten. Dat deed mij denken aan een opleiding tot middenstander die ik lang geleden volgde. Om maar aan te geven hoe ik mijn hele bestaan al in gaten duik die er uiteindelijk toch niet blijken te zijn. De bottleneck was het vak boekhouden. De cijfertjes krioelden als een op hol geslagen peloton voor mijn ogen. Om orde te scheppen zocht ik wanhopig naar de betekenis achter de cijfers.

Mijn vader – hij was heel goed in boekhouden – zei: ‘Er valt niets te begrijpen! Zelfs de allergrootste sukkel kan boekhouden!’

Hij bedoelde: als je weet wat je moet doen, is boekhouden heel simpel.

Een paar dagen later sprak ik met Jeroen Blijlevens, winnaar van vier massasprints in de Tour de France en tegenwoordig actief als ploegleider van Waowdeals Pro Cycling, het team van onder anderen Marianne Vos. Vanuit de auto, op weg naar de Ronde van Luxemburg, bezorgde hij mij een exclusief sprinterscollege. Hij vertelde dat er twee soorten sprinters zijn. Allereerst zijn er de sprinters met een ‘punch’. Zij zijn in staat om op het laatste moment nog een venijnige versnelling te plaatsen. Het voorbeeld van zo’n renner is Mark Cavendish, maar ook Groenewegen dichtte hij die kwaliteiten toe. Daarnaast zijn er sprinters die een hoge snelheid relatief lang vol kunnen houden, maar daarin niet meer kunnen versnellen. Een statischer vorm van sprinten. Daarbij moest ik denken aan renners als Kittel, Greipel en in het verleden Cipollini en Petacchi. Dit soort renners is meer afhankelijk van hun ploeg en rendeert het best in het ‘treintje’.

We spraken over Fabio Jakobsen en wat die mij had verteld over de sprint in Oman. Volgens Blijlevens werden dat soort koersen vaak gebruikt om aan elkaar te wennen in de sprint, ‘zodat ze in de chaos van een Toursprint precies weten wat ze aan elkaar hebben’.

‘Verplaats je eens in zo’n Mørkøv,’ zei Blijlevens. ‘Die is gehaald als lead-out. Als iemand dan steeds uit zijn wiel springt, kan hij nooit groeien in die rol. Daar moet hij de kans voor krijgen. In sommige koersen moet je daar als sprinter in investeren.’

‘En hoe zit dat dan met renners die de indruk wekken helemaal zonder ploeg een sprint in de Tour de France te winnen?’

Volgens Blijlevens is dat bijna onmogelijk. Hoewel niet elk team de hele ploeg opoffert voor de massasprint (wat Quick-Step Floors tegenwoordig wel doet en de ploegen van Cipollini en Petacchi in het verleden), geldt dat elke ploeg in ieder een aantal renners reserveert om de sprinter goed af te zetten voor de sprint.

‘Het niveau is gewoon te hoog om het helemaal alleen te doen. Zeker in de voorbereiding op de sprint, die eigenlijk al vijftig kilometer voor de finish begint, heb je een lead-out nodig die jou voortdurend buiten de chaos houdt. Je kunt je kruit tenslotte maar één keer verschieten.’

Dat lead-outwerk is behoorlijk complex, vertelde Blijlevens. De

lead-out moet zijn kopman uit het gedrang houden, hem naar voren rijden, en dat allemaal op zo'n manier dat de sprinter nergens krachten verspeelt. De lead-out is een loods in de woelige baren van de sprint.

Ik vroeg Koen de Kort, belangrijk pion in de Argos-Shimano-trein die in de Tour van 2013 Marcel Kittel naar vier ritzeges leidde, of het mogelijk is om op topniveau een sprint zonder goede lead-out te winnen. Volgens De Kort kan dat wel, maar dan is de sprinter wel heel erg afhankelijk van variabelen waarop hij geen invloed heeft. Met andere woorden: dan moet het kwartje maar net de goede kant op vallen. Een goede lead-out is in staat om zoveel mogelijk variabelen weg te nemen. Daardoor wordt de kans op de overwinning groter.

Inmiddels keek ik op een andere manier naar de massasprint. Wat niet wilde zeggen dat ik het nu begreep. Ik bedoel: er bestaan vast mensen die mij haarfijn uit kunnen leggen hoe Rembrandt dat prachtige licht in zijn schilderijen creëerde. Maar dat wil niet zeggen dat ik begrijp hoe een mens zoiets moois kan maken. Ik dacht aan zo'n wonderlijke zwerm spreuwen dansend in de avondschemer. Van de buitenkant ziet het eruit als een chaotische wolk. In werkelijkheid weten de spreuwen precies hoe zij moeten vliegen om niet op hun soortgenoten te botsen. Dat is het gevolg van hun uitstekende vliegvaardigheden en een uitgekiend communicatiesysteem.

Ik liet de sprint weer voor wat het was en zoomde opnieuw in op het individu.

'Ik heb gehuild. 24 jaar! En dan hier winnen. Hoe dan!' riep Nine Storm, levensgezellin van Dylan Groenewegen, met overslaande stem in de NOS-microfoon kort nadat haar lief de slotetappe van de Tour de France 2017 gewonnen had.

Ze stelde precies de vraag die ook door mijn hoofd spookte: hoe wordt een sprinter zo goed dat hij massasprints gaat winnen in de Tour de France?

Ze gaf zelf meteen ook maar een antwoord: 'Gewoon rijk, gewoon rijk!'

Hoewel het daarmee natuurlijk allemaal begint, leek mij dat dan net een slagje te simpel.

In een artikel in het AD, geschreven aan de vooravond van de Scheldeprijs 2018, werd verlekkerd uitgekeken naar een man tegen man sprintersgevecht tussen Marcel Kittel en Dylan Groenewegen. De koning tegen de kroonprins. Het ging over kots op het bruggetje langs